

TISZÁNTULI UJSÁG

Egyes szám ára 4 korona.
Előfizetési díj: egész évre 200 K,
Félévre 100 K, negyedévre 50 K.

„Hiszek egy Istenben, hiszek egy Hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.“

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Debreczen, Jókai-u. 8. sz.

Nemzetépítés.

A kommün bukása óta annyit beszélünk és hallottunk a romokból való ujjáépítésről, hogy már-már hozzá tompult a fülünk a jelszóhoz s kezdjük elfelejteni, hogy tulajdonképen az ujjáépítés gondolatával kell megalapoznunk és áthatnunk egész politikai életünket.

Elmultak azok az idők, amikor a béke és jólét biztonságában gondtalanul és veszélytelenül élhettünk dogmáknak, uri gesztusoknak s amikor a tömegcsalogató demagógia legfeljebb izlésteleniséget, epizód jellegű politikai manővereket jelentett a parlamenti sakk-játékok intézésében.

Egy dogmánk maradt, amelyből egész életünknek ki kell indulnia: a régi ezeréves Magyarország feltámadásának hite és parancsa. Ez a dogma írja elő minden cselekedetünket, egész erkölcsi életünket.

Abból az alkalomból írjuk ezt, hogy a nemzetgyűlés egész munkáerejét, figyelmét és lélekjelenlétét a legitimizmus dogmájával háborítják, gátolják, zavarják és kavarják.

Egy dogmatikusan fanatikus, csoport egy jogelvből kiindulva intranzingens harcot folytat valamiért, ami összes jogi neveltségünk és minden elvont logikánk szerint igaz lehet, de ami most mai állapotunkban kiindulópont nem lehet.

Nekünk ma politikai életünk minden percében és minden mozzanatában abból kell kiindulnunk: mit követel és mit enged a helyzetünk, sorsunk, megmaradt erőnk?

Most nem öncélú dogmák fanatizmusára, hanem a józanság tenger erejére van szükségünk. Tiszta látásunkat el nem szabad vesztenünk egy pillanatra sem, mert bármilyen elvakult cselekvés könnyen válhatik végzetünké.

Egyetlen dogma az, amely felelő sem ébren, sem álomban gondolkodnunk, kételkednünk nem lehet: a nemzet élete. Ugy kell cselekednünk, hogy minden óra új erőgyűjtés lehessen. Ugy kell figyelni, hogy minden bajt és veszélyt ellensúlyozzunk, elhárítsunk az ujrafajlás útjából.

Nem vitatjuk, helyes álláspont-e önmagában a legitimizmus. Csak a

mellett akarunk hitet tenni, hogy semmi szentebbet ma nem ismerünk, mint a nemzet életérdekét, az örök magyarság fenmaradását. Minden más igazság, minden más dogma csak másodrendű és ennek a halhatatlan érdeknek alárendelt jelentőségű lehet.

Nincs és nem lehet olyan meggyőződés, amelyet a nemzet életérdekével szemben, a historiai alkalmosságától függetlenül, sőt annak ellenére bárkinek is szent joga volna érvényesíteni, pusztán azért, mert a dogma buzgó tisztelete forróvá tette a fejet és megcsendítette a szivben az összes elöítéleteket.

Most, amikor a nemzetépítés nagy munkájára kéne összevonni és egymással fokozni minden nemzeti erőt s amikor amugy is sok erőszakos és egyoldalú törekvés mérgezi a magyar társadalom összetartását, végzetes vakság és nemtörődömség ennek a problémának tüzből, lázban tartása.

A vakságra józansággal kell felelnünk. Ezt a józanságot a magyar föld sugalmazza. A magyar föld, amely élni és elszakított darabjaival egyesülni akar. Erre a célra kell előbb: egyesülnie minden magyar erőnek.

RIESZ MIKLÓS KOCSIGYÁROS DEBRECZEN

Riesz Henrik cég telepén

Specialitás: Könnyű homokfutó kocsik.

Tökéletes kocsijavítások.

Saját készítésű **cipők** tiszta színanyagból

a legolcsóbban beszerezhető készen vagy mérés után: Kossuth-u. 8., Sas-u. 4. sz.

GRÜNVALD cipőüzem, (Kölcsönsegélyző-palota.)

Minden máram vásárolt cipőt, ha idő előtt elszakad, úgy teljesen ingyen javítom.

A szószerűről eldőrdült lövés.

Írta: Meyer Conrad Ferdinánd.

Ötödik fejezet.

A tábornok nekivágott az ösvénynek, mely szorosán a parton kigyózva követte a félsziget kanyarulatait, csakhamar megpillantotta itt Rachelt, ki egy málló kőpadon ülve, finom arcélét a már alkonyulón derengő viz felé fordította. Valami mély szomorúság szinte kifejezése borongott csinos, elszánt arcocskáján.

„Hová került el szép szemed világa?” — szólította meg a tábornok.

A leány, anélkül, hogy fölállott volna, így felelt: „Nem vagyok veled meglegedve, keresztapa.”

A tábornok egy tölgynek vetette a hátát s összekulcsolt karral kérdezte: „Mivel játszottam el Nagyságod kegyét?”

A lányka szemrehányó tekintetét vetett rá. „Még kérdezheted? Nem, te nem bánsz jól az apámmal, pedig az neked nem ártott soha. Miféle cirkusz volt az megint a múlt vasárnap! Rábeszélted, hogy veled együtt pufogtasson egész délután itt a tavadon, a ligetben. Micsoda látvány, jószágos Isten! Véresen fölrebbenő kacsák, az iszapban zsákmányért tapicskoló gyerkőcök, az apám nyakig csizmában s körül az egész falu szájtáti hada!”

„Ők bíralták a lövéseket!” — szólt közbevetőleg Wertmüller.

„Keresztapa!” A lány fölugrott a helyéről s karcsu teste reszkett a bossuságtól. „Én eddig azt hittem, hogy — a különsegeid mellett is — ott a szived, ahol lenni kell. Látom, tévedtem s kezdem hinni, hogy nálad itt valami nincs rendén” s mutatóujja egy kis mozdulatával a tábornok balmellére mutatott. „Eddig” — tette hozzá békülékenyebben „olyan Fanyövő-félének tartottalak . . . ugye-e úgy hiják azt a hegyi szellemet, akinek a csinyjeiről olyan jóízűen tudtál mesélni?”

„Akit néha mulattat, ha jót tehet s ha jót tesz, van gondja, hogy mulasson is mellette.”

„Valahogy úgy. Csakhogy mint mondom, ha te ép oly gonosz vagy is, mint az a hegyi manó, — nálad aztán szó sincs jó eszelekedetről. A végén te fogod apámat tönkretenni. Ha a mythikoniak alapján véve nem volna mégis annyira jólelkűek s nem védnék a papjukat, ahol csak tudják, Zürichben már rég folya a vizsgálat ellene. És méltán; mert az a lelkész akinek ébren sincs, alva sincs más gondja, mint a hallali kürtje, minden igaz keresztyén mindennapi botránkozás tárgya kell hogy legyen. S évről-évre jobban. Legutóbb, mikor ép esperi látogatás volt nálunk s ugyanakkor egy küldönc a városból egy újonnan vásárolt vadászpuskát hozott apámnak — kénytelen voltam gyermekhez nem illő módon eldugni előle s bezárni a ruhaszekrényembe, mert különben még — borzasztó gondolat! — magát Steinfels nagytiszteletű urat vette volna célba vele Nevetszt keresztapám? — Utálatos vagy! Gyűlölni tudnák érte, hogy miután annyira ismered a gyöngéjét, még magad szurkálod és ingerled, mintha csak a rosszszelleme volna! Legközelebb már majd töltött fegyverrel megy fel a szószerűkre . . . Hogy örültem, mikor megjöttél, — de most már azt kérdezem: ugye-e, nemsoká elutazol?”

„Töltött fegyverrel a szószerűkre?” ismételte Wertmüller, kit láthatólag meglepett ez a gondolat. „Éjha, keresztleánykám! Apád a legelviselhetőbb ember az összes feketepalástosok között s te magad a legkedvesebb modell. Elég tételt akarok adni az öregnek. Tudod mit? Reggel elmegyek hozzátok a templomba, az rehabilitálja apádat a városban is, a környéken is.”

Rachel úgy látszott, nem tartja ezt tulságosan épületes terveknek.

„Keresztapa” mondta „te tartottál keresztvizre s akkor megfogadtad, hogy gondot viselsz ugye e világi, mint az örök üdvösségre. Az utóbbiért persze semmit nem tehetsz, ebben a tekintetben magad is nagyon gyengén vagy eleresztve. De hát lehet ez ok, hogy világi javaim is romba döntsd? Én azt hiszem, neked ép ellenkezőleg arra kellene törekedned, hogy legalább ezen a földön tégy boldoggá, — de te boldogtalanná teszel engem.” S egy könnyet morzsoló szét a szeméből.

„Kitűnő okoskodás.” Dicsérte a tábornok. „Kis keresztlányom, én vagyok a hegyiszellem, három kívánságodat teljesítem.”

„Akkor” sietett a lány bele menni a tréfába „először is: gyógyítsd ki az apámat a papiatlan nimródzkodásából.”

„Lehetetlen. A vérben a baj. Ő is Wertmüller Hanem ártatlanabb irányba terelhetem a szenvedélyét. Másodszor?”

„Másodszor . . .” Rachel megakadt

„Majd én elmondom helyetted, kislány. Másodszor: tessék szabadságot adni Kilchsperger Leó századosnak leánykérésre, eljegyzésre és esküvőre.”

„Nem!” tiltakozott Rachel erélyesen. „Miért? Tökéletes lovag.”

„A tökéletes lovagiassággal rendszeren velejár ez vagy az, amire én csöppet se vágyom, keresztapa.”

„Kicsit naiv álláspont.”

„Szilárdan állok rajta.”

„Nekem mindegy, Másodszor hát valami mást: Hegyi szellem, szerezd meg Pfannenstiel káplánnak az általa óhajtott tábori papságot a velencei csapatoknál.”

„Soha!” tört ki a lány. „Mit? A boldogtalan! Tábori pap akar lenni a te velencei naplopóid közt? Az a szelid, kedves ember? Azért jött ide hozzád?”

A tábornok bólintott. „Nem vagyok képes kiverni a fejből.”

HRABÉCZY ZOLTÁN és TÁRSA

Debrecen, Széchényi-utca 42

Telefon 323.

Kifogástalanul

FEST

MOS

TISZTIT

mindenféle ruhanemű.

„Verd ki a fejből keresztapa. Nem dühöng Moreában pestis és váltóláz?”

„Koronként.”

„Nem azt olvassuk állandóan, hogy hajótörés volt az Adrián?”

„Hellyel-közzel.”

„Nincs a velencei társas élet irtózatosan megromolva?”

„A jó társaság ott is olyan, mint mindenütt, a rossz pedig elsőrangú.”

„Keresztapa, ő nem mehet oda semmi áron.”

„Jó. Akkor hát még egy második, összeköve a harmadikkal: Hegyi szellem, tedd Pfannenstiel káplánt jóm ódumythikoni pappá s adj engem nőül hozzá.”

Rachel piros lett, mint a tűz „Igen, hegyi szellem” mondta hősiiesen.

Ez az ésszerű válasz minden mértéken túl tetszett a tábornoknak.

„Pfannenstiel a megtestesült becsületesség maga” kezdte dicsérni „csak egy hiányzik belőle: a férfiasság, amely oly ellenállhatatlanul magával ragadja a modelleket.”

„Eh” — vágta oda könnyedén a lány s eltökélten folytatta tovább — „keresztapa, te megnyertél egy tucat nagy ütközetet, az udvarnál a legármányosabb ellenségeid játékát is elrontod, híres, világlátott ember vagy, — csak az eszed századrészét szánd rá, hogy engem — mit beszélek — hogy bennünket boldoggá tégy s mi egész életünkben hálásak leszünk neked.”

A tábornok az üres kőpadra ereszkedett s mély töprengésében térdére nyugtatta kezét, mint valami egyiptomi Isten. Közben hozzáért a zsebébe dugott két pisztolyhoz; éles szürke szeme hirtelen fölillant s oly féktelen kaeagásba tört ki, ahogy már évtizedek óta nem nevetett; hahotázott, mint egy suhanc iskolásfiú. Mivel egyidejűleg, gyorsan a sziget felé fordulva, fölugrott, a visszhang e szabadjára enge-

dekk kedvkitörést oly kísérteties, groteszk módon ismételte, hogy úgy rémlett, hogy valami pokoli, tébolyító ötlet fölött a hasát fogja a liget valamennyi faunja és Pán leánya

A tábornok lecsillapult. Lát-szott, hogy a ravasz terv sikerének lehetőségeit fontolgatja éles agya. Tetszett neki a kockázat. „Számithatsz rám, gyermekem” mondta atyailag.

(Folytatjuk)

Fordította: Juhász Géza

Számadó pillanat.

*Kicsi a törpék közt;
Szálás a nagyok közt;
Jó fény a friss szemnek;
Sötét a vakoknak;
Meleg az ép bőrnek;
Hideg a száraznak;
Betű a tudónak;
Porszem a rongyoknak.*

*Korbácsszj te.yerem.
A hátam hasitják
Dugdosott parittyák.*

*A zsenget vezetem.
Megcsukló inakkal
Megyek, csak előre,
Vad eröm nem pihen,
Megállni nem tudok,
Pihenni nem tudok,
Hajrázva hajt szivem;
Meyek, tán eljutok.*

*Látok én mindenkit,
Csukom a szám, szemem,
Borzasztó hallgatni;
Ha nyiltan kicsapok,
Megtettem, megteszem.*

*Haragom elzárom,
Percemet megvárom;
Ellenségeimre
Nagy szemet meresztek,*

*Meyek, csak előre,
Forog a láthatár.
Hol vagytok, mért futtok
Ligetek, ős kutak,
Hü szemek, kikötők,
Néma sirkeresztek?*

HALASI ANDOR.

Tévedés.

Voltakép kezdettől fogva gyanakodott. Pedig tudta, ha van a világon a szerelem névre méltó érzés: ez az, s ha van becsületes emberi lélek: ez a nő az, s ha valaha valaki hihette, hogy megtalálta az egész életre szólót: ő megtalálta. És négis gyanakodott. Tán nem is Jolánra. Saját magára, hogy ő nem érdemel ennyit. Rettentően babonás volt mindig. Gyerekkorában boldogtalanságot jósoltak neki. Nevetett rajta, de újból és újból eszébe jutott, Mikor pedig kezdődött ez a dolog, egy barátja azt mondta neki: „Valahogy nem tudom elképzelni, hogy a feleséged legyen.” Barátja ugyan rövidesen megváltoztatta véleményét, de ő nem bírta felejteni ezt a mondatot.

Aztán beteg lett a lány. Őt már akkor meg sem lepte ez. Ugy szerették, értették egymást, hogy kezdte tulságosnak találni. Hiszen alapjában nem is tett érte semmit. Kincset talált s már oly tisztán érezte, mennyire nincs hozzá joga, hogy lassanként beletörődött, hogy egy nap el fogja veszíteni.

Mikor Jolán beteg lett, néhány örök emlékezetes hét következett. Édes, szomorú kedvességek, mintha máris a legrosszabbra kellett volna készülni. Minden kétely kiszállt belőle, csupa jó-sággá, szánalom-má, gyöngéd, apáskodó szerelemmé enyhült a láza. Egy darabig mindennap bejárt a sanatoriumba. Soha, soha nem volt olyan szép a lány. Egy délután azonban azt üzentette neki, hogy egyidőre hagyja abba a látogatásait. Neki azzal indokolták, hogy a doktor tiltotta meg. Ő azonban megtudta a Jolán beszámíthatatlan édesapjától, hogy maga a lány akarta így.

De hát miért? Hiuságból? Ez olyan képtelenség volt. Vagy ráunt? Szabadulni akart tőle? Arra kellett a betegség, hogy ürügye legyen?

Késő éjjel vetődött haza, egy

Autogén hegesztés, törött gépalkatrészek, mindennemű gazdasági gépek javítása. Szán-tómotorok és malomberendezések, vasesz-tergamunkák készítése. —o—

VÉRTESY TESTVEREK
DEBRECZEN, HATVAN-UTCA 53. SZ.
Interurbán telefon 934. Interurbán telefon 934.

levél várta: „Keress magadnak új életet“.

Lehet még ezután élet?

Hetekig próbált, futkosott s órák hosszát vigasztalta a lány vörösresírt szemű édes anyját.

Eleinte könyörgött, levél halmozokat küldött hozzá: „Neked élned kell, feléjís el“. Ennyi volt a válasz. Később már összetépte a leveleket, aztán nem is irt többé.

Korán sötétedő alkonyat volt, mikor a lány hulláját hazahozták. Ő is ott vacogott, az ájuldozó testvérek közt. Az apa szakadatlanul keringelt a szoba közepén, azon sopánkodva, milyen rengetegbe kerül a temetés. A mama ki-kiszólt zokogásai közül: „Ugyan hallgass!“

Ő pedig kibámult az ablakon. Piszkos eső folyt az ismeretlen magasságból. Most, most érezte, hogy végre minden kiderül, hogy ki hát az a lány és ki ő, mi az élete titka s hogy mennyire igaza volt, mikor mindig borzongott a jövőtől.

„Jolán! rossz kis lányom“ zuhanó végig a holttesten az anya. A fiú fölrezzent, lassan fordult meg. Most, most végre tisztán fog látni.

Fakón égett a villany és egész testükben rángatózva csuklottak a lányok. Ő pedig nyugodtan közelebb lépett és irtózatossá tágultak szemei. Aztán lebigyent az ajk-széle és embertelen megkönnyebüléssel felsóhajtott. Tudtam.

Nem Jolán volt. Valami idegen, merev, közönbős arc, mit törődött ő vele. Még habozott egy pillanatra, oly híven zokogott körülről mindenki. Még csaknem tévedésbe ejtette a szemöldök ismerős íve, a haj sötétarany színe, a száj szabálytalanul nemes formája. De nem, nem, örültség. Ez nem Jolán volt. Nem is hasonlított hozzá, egy csöppet sem, csupán rossz káprázat játszott vele. Sápadt viaszab, rideg, élettelen, közönséges, közömbös.

Es a sirók?

Ó, most már értette az egészet

ezt a gyalázatos komédiát, amit vele üztek. Róluk föl is tételezte; de Jolán? Hát nem mondhatta volna meg nyíltan: „Állj félre az utamból, mást akarok.“? Szükség volt erre az átlátszó, lealázó játékra? Gunyosan föl kacagott. Ugy rebtent rá a szemük, mintha megháborodtak volna.

„Kérem, hagyják abba“ szólt unottan. „Én miattam kár. Most már tudok mindent.“

Félretaszította a meghülyült arccal hozzáugró apát. Haha! — ez mégis jól esett neki, kissé mégis megbosszulta magát.

Hazament; néhány hét múlva fölépült teljesen. Ravasz, kitartó nyomozásba fogott. Jolánt mégsem hagyhatta csak úgy. Nem akart már tőle semmit, csupán ennyit mondani neki: „Nagyon ügyesen csináltátok, de az én eszemem hogy gondoltad, hogy túl fogsz járni? Mégis, egy kissé jobban ismertelek. Ugy látszik jobban, mint te engem. Különben sok boldogságot az új életedhez“.

Mindössze ezt akarta mondani, egész könnyedén s aztán mosolyogva eltávozni. Az állását ott hagyta; de mindenki összebeszélte ellene; fölháborító, ahogy hazudtak. Minden rokon, barát, ismerős, a szanatóriumi orvosokról nem is szólva.

Hosszu utánjárásai nem akartak nyomra vezetni. És óvatosan kellett csinálni, mert a nyomorultak, hogy hazugságban ne maradjanak, már bolond híret kezdtek költeni.

Végre megtudta, hogy Jolán Londonba utazott. Hogy miért ép oda, mikor mindig utálta az angolokat? Bizonyára félt, hogy ő mégis kitalálja az igazat, de ha úgy lenne, Londonban akkor sem fogja keresni.

Bejárta a brit szigeteket, eredmény nélkül. Megfordult a gyarmatokon is, hasztalan. Sorra kísérelt minden pályát, volt munkás, kereskedősegéd, kiegészítő tanító, újságíró, egy ízben néhány hónapig nagyon előkelő társaságba jutott. Mindenre ráunt. A háboru

egy vidéki francia városban érte. Az internált tábor magyar papja lett, mindenki nagyon szerette.

Egy nap aztán vonatra ültették mindnyájukat s hazaküldték. Az utolsó években valami érthetetlen tompaság vesz erőt rajta, idehaza se nagyon törődött semmivel. Hallotta, hogy a Jolán családja tönkrement, még ezen se tudott örülni.

Tél jött megint s egy hóolvadásos délből szokása szerint nekilódult az utcáknak. Kikóborolt a város szélére. Hihetetlenül kicsi volt minden, tapadó saras, földhözragadt, falusi

Nézte a kongó állomást, a sorvadós mozdonyok vánszorogását. Messze az uton szembejött valaki, nem törődött vele, csak mikor majdnem neki ütközött. Fölijedt.

„Ó bocsánat, bocsánat“ hadarta riadtan.

Jolán nyílt, tiszta mosollyal nézett rá.

„Lám, lám, rá se néz már az emberre“.

Élesen az arcába mélyedt. A piros, vidám ifjuság szikrázott bele kutató szeméibe. Késérő mondanivalóit rég elfelejtette.

Mentek egymás mellett. Kerti szegényes házacska, Jolán is kopottasan öltözve. De most, ebben a furcsa világban, ez volt a divat, Jolán pedig mindig sokat adott erre.

„Itt lakunk.“ — mondta csöndesen. Két kis leány szaladt elébe; persze lányok — gondolta fájdalmasan a férfi.

„No és mi az urad?“

„Géplakatos“.

Olyan hihetetlen örültség volt mindez. A homlokát tapogatta. Fás mosolygással nézte a családi fényképüket. Olyan erős, szép, kedves embernek látszott. De géplakatos. És két lány, két butus csöppség és ez a nevetséges utca név. Lencse-utca 29.

„Ő nagyon szépen keres“ fecsegett Jolán. „Olyan erős, úgy bírja a munkát“ és elégedetten kacagott.

**Hajdusági férfi, fiu és
gyermekruha áruház!**

Piac-utca 67. (Megyeházával szemben.)

Itt vásárolhat a legolcsóbban

kész férfi és fiu ruhákat, téli és bőrkabátokat.
Mérték szerint megrendelt magyar ruha 24 óra alatt elkészül.

A férfi egy pillanatra behunyta a szemét s hirtelen egész tisztán látta maga előtt azt a régi, végzetes jelenetet.

Nagy társaság volt együtt, hajnal felé. S az a vad kislány — ó istenem, milyen vad, rakoncátlan, makacs, félelmes és tragikus volt — egyszer csak fölállt és odaült mellé. Fehér ruhában remegett fiatal teste s egy drága, fekete sálát kerített a nyakába. Minden szabad volt már, a kislány odahúzódott hozzá s vállára hajtotta a fejét. Olyan fáradt volt, olyan igénytelen, olyan szánivaló szomorú, a rettentő szerelmével, melyet nem birt titkolni többé.

Ő pedig ahogy ott ült, vállán az aranszőke, isteni teherrel, valami efélién töprengett: „Ha mindig ilyen lennél, te fékezhetetlen ördögfióka, te meggyötört gonosz gyermek! Ha nem ébredne föl benned egy nap minden rossz és nagyszerű szenvedély, ami el fog pusztítani s azt is, akit társául mer választani. De én nem szólhatok neked. Várnod kell, míg eljő az araszos vállu földbirtokos, aki szükség esetén korbácscsal kezel.“

Fölkacagott. És most. Földbirtokos. Nem, hanem géplakatos.

„Mit nevet?“ kérdezte az asszony.

„Szokott verni az urad?“

Jolán megbotránkozva pillantott rá és viharos nevetésbe kezdett. A férfi összerázkódott. Hát mindenütt tévedés? Még legelőször is tévedt? Pedig az első érzés csalhatatlan szokott lenni.

Megrendült. De hát akkor kitől félt, kit hajszolt ő, másfél évtizede már? Egy tévedést? Az a Jolán, akit ő kergetett, meghalt volna mégis?

„Igazán meghaltál? Jolán?“ — dadogta.

Az asszony hőkkenve ugrott föl, idegesen meredt rá s kiutasítóvá fagyott hangon lihegte: „Kicsoda maga?“

„Várj, várj!“ motyogta a férfi. Lassan fölemelkedett. Nem, ez

nem Jolán. De akkor! Akkor Jolán valóban meghalt. Neki meghalt. S voltaképp mindegy.

Szédült. Künn tócsáktól aranylott az ut. Világosság, világosság!

Hát volt Jolán egyáltalán? Az, az övé, az a jó és vad, az a fiatal és beteg? Élt az valaha valahol?

Tévedés, tévedés. Lábai alatt zupogott a sár. Hangosat füttyentett s ijedten nézett körül.

De hiszen akkor, akkor rendben van. S akkor mégis neki van igaza, hogy akkor nem érdemes élni.

Csöndesen fölkapaszkodott a pályatestre. Valami vonat ment kifelé, a nagyvilágba. Ő odacsavargott, Brasiliában, a Himalája szédítő csucsai alatt s addig az a nő itt egy géplakattal...

Keserves mosoly gyűrődött az arcára s még épen jókor dobta magát a súlyos mozdony alá.

Juhász Géza.

Események, megjegyzések.

A postafőnökség felhívása a közönséghez. A nagyobb városokba, de legfőbbképpen a Budapestre címzett postai küldemények kézbesítése sokszor azért szenved tetemes késedelmet, mert a közönség hiányos címet ír a küldeményekre. Nevezetesen nem írja ki a kerületet, emeletet és ajtószámot. Sőt a nagyobb cégeknek, bankoknak, intézetnek szóló levelezésre még az utcát sem, abban a feltevésben, hogy a posta a címzettet közelebbi cím megadásával is megtalálja. Habár a posta mindent elkövet, hogy a hiányosan címzett levelezés is minél előbb a címzettek kezébe kerüljön, a dolog természetéből folyik, hogy a pontosan és helyesen címzett küldeményeket késedelem nélkül sokkal gyorsabban kézbesítheti. A közönségnek tehát saját jól felfogott érdeke, hogy postai küldeményeit pontosan az utca, házszám, a Budapestre szó-

lóakat a kerület, emelet és ajtószám kiírásával címezze. Ajánlatos és célszerű továbbá, hogy a levelek hátlapjára a feladó saját nevét és pontos lakcímét is írja ki, hogy a posta az esetleg bármi okból kézbesíthetetlen leveleket feladójának késedelem nélkül visszakézbesíthesse.

Debrecen közegészségügyéről nagyon rossz véleménnyel volt a helybeli közönség. Ezt a rossz véleményt csak öregbítették a lapokban feltűnedező halálhírek és a temetkezési intézetek kirakataiba kiakasztott gyászjelentések. Most azután a közigazgatási bizottság ülésén a városi tisztifőorvos arról győzött meg bennünket, hogy a járványos betegségek szünőfélben vannak s hogy Debrecenben a közegészségügyi állapotok nem tulságosan rőzsásak. De csak a mai néhez viszonyokhoz arányítva, a mikor is nincsen tej és rendszeresen jó, kiadós táplálkozásról szó sem lehet. Örömmel vesszük a szép kijelentést, hogy a viszonyok betegebbek, mint az emberek és általában hiányzik, hogy azokra a beteg viszonyokra is akadna megfelelő orvosság. Azaz, hogy orvosság talán akadna is, de orvosságot javasoló doktorok nem akadnak.

650,000 koronát szavazott meg a közgyűlés szükséglakásokra. Nagy örömmel üdvözöljük ezt az elhatározását helyi parlamentünknek, valamint azt a jó szándékát is, hogy a régi csapat-kórház helyiségeit alakítják át egy szobás, konyhás lakásokká. Nagyon helyes, hogy a militarizmus egykori létesítményeit a békés munkálkodás javára hasznosítjuk.

A vámospércsi református egyház január hó 15-én tartotta hatodik népies ismeretterjesztő előadását a következő műsorral: 1. Közének: „Te benned biztunk eleitől fogva“... Vezette Deák Ferenc tanító. 2. Ima. Tartotta Bartha Dezső ref. lelkész. 3. Bibliát olvasott Bartha Dezsőné ta-

Komlós Géza divatháza



Debrecen,

Megyeháza mellett.

Elegáns női felöltők,

kosztümök,

blousok,

ruhák,

szolid, olcsó árakban.

nitónő. 4. Karének az Uj Énekeskönyvből: „Mindenható leborulva“ Vezette Balogh Gábor tanító. 5. Szabad előadást tartott Balogh Gábor tanító „Akarat az életben“. 6. Karének az Uj Énekeskönyvből: „Kövesd a Jézust“... Vezette Balogh Gábor tanító. 7. Ima. Tartotta Bartha Dezső ref. lelkész. 8. Közének. „Az Ur énnekem őriző pásztorem“... Vezette Deák Ferenc tanító. A fényesen sikerült est sokaknak lelkiépülésére szolgált.

Meghalt a pápa. Benedek pápán nem teljesedett be annak a mondásnak az igazsága, hogy akinek holt hírét költik: sokáig él. Mégis meghalt a pápa, aki igazi emberszeretetet hordott a szívében s aki sokat interveniált a béke érdekében. De hiába hirdeti vallása dogmája a pápai csalhatatlanságot, legőszintébb vágya nem teljesedett s a pápa sem tehetett egyebet, mint a többi vallások papja — imádkozhatott az elesettek lelki üdvéért. Derék, nemeslelkű lelkipásztora volt a világ katolikus hiveinek, akinek elmulására megilletődéssel gondolnak mindazok valláskülönbség nélkül, akik békés törekvéseiről meggyőződést szerezhettek.

Géresi emléke. Géresi Kálmán tényleg nagy ember volt. Mert Szilágyi Dezső szerint minden ember értékét az szabja meg, hogy meddig gyászolják. Ime Géresi Kálmán már egy éve meghalt s most is gyászba öltöztek hivei halála napján, amelyen felkeresték sírját, ahol Papp Károly egyetemi tanár virágot helyezett el a közönség nevében a sírján.

Drumár János. Kisé könyelmű, de vérbeli bohém, még ama Riviczky Gyula féle meghatározás szerint is, hogy bohém az, aki

minden alkalmat megragad arra, hogy önmaga ellen vétsen. Nagyszerű tehetség volt, megfelelő iskolai zenei iskolázottsággal és nem mindennapi önképzéssel. Zenei kritikái a szakirodalomban is feltűnést keltettek s a többiek közt ő írta meg nagyon szépen Debrecen Zenedéjének ötven éves történetét. De irt fantasztikus novellákat, sőt egy regényt is. 56 éves korában érte utól a nagy kaszás. Egyébként máv. üzletvezetőségi nyugalmazott főellenőr volt. Temetése kedden folyt le élénk részvét mellett.

Nagyon elszaporodtak a patkányok. Amit a lakásbérlő közönség már régen emleget, ugyanis, hogy nagyon elszaporodtak a patkányok s meglepően agresszíven lépnek fel az élőkamarákkal szemben, végre komolyan, hivatalos úton is szóba került, Elhatározták pedig a város urai, hogy egyelőre felírnak a népjóléti miniszterhez. Hogy miért, nem indokolták elég világosan. Talán azért, hogy állami pénzsegéllyel indíttassék meg a patkányirtás? Vagy hogy a patkányirtásra pályázatot hirdesse-nek s hogy az irtók miniszteri kiténtetésben részesüljenek? Szóval nem tudjuk a felirat indokolt tendenciáját. Egy bizonyos és világos csak. Hogy míg a felirat a nagyon elfoglalt miniszterhez jut, mire arra valaha s ha valaha a válasz hozzánk érkezik, — *ad-digra még jobban elszaporodnak a patkányok*, minden tisztátalanság, becillus szolgálatra kész közvetítői s a pestisnek is első-rangu terjesztői.

A XXX. Országos Tenyész Kiállításán díjazott hazai fésűs kosokra 1922. évjáratra előjegyzéseket elfogad Gábor József gazdasága Tiszacsege.

SZINHÁZ

Színházi hét.

Lili. — Vörös talár. — Pardon Fenség!

A fiatalság, mindennél drágább bohóság lepkeszárnyu ábrándjait hozta közénk a Lili felújítása. *Hervé* halhatatlanul sikerült operettjében minden generáció megtalálja a saját szívét. A szív zenél ebben az illúziókból szőtt mesében s ezt a közvetlen zenét, a varázsló illúziót kell megadnia az élő mesének: az előadásnak.

Helvey Erzsí Lili-je az elfelejtetetlen szinpad emlékek és tradíciók magas igényein keresztül is hatni tudott reánk. Megfogott, magához bűvölt bennünket. Az első felvonás sugárzóan szép Lilije az a bimbóba zárt ártatlan leánylélek volt, aki szerelemből és szerelemre született. A második felvonás Lilije már a forró, de ábrándjait őrző asszonylélek dus szirmu rózsáit szórta. Ennek az igéző meserésznek minden percét érett művészettel, ösztönös szívvél játszotta és énekelte *Helvey* Erzsí. A harmadik felvonásban, az ártatlanul szigoru nagymamában finoman játszotta meg azt az illúziókban élő emléket, a védtelen szívű kisleányt, aki — mint megelevenült emlék és illúzió — ugyan-csak az ő lehelletfinom ábrázolásában perdül a mesébe, a szinpadra.

Ennek az alakításnak megérdemelt nagy és meleg sikere csak

Paplanvarrodámban készülnek a legmodernebb

paplanok, gyapjuval, pelyhellyel, vattával töltve, szolid napi áron.

KÉSZÁRUK állandóan raktáron. Riváló tisztelettel Debreceni Lajos Róssuth-utca 11. sz.

fokozta a *Heive*, Erzszi primadonna népszerűségét.

Mellette még *Szigeti* Jenő Saint Hypothesének ötletes és gazdag humoráról, nem mindennapi sikeréről számolhatunk be.

A komoly dráma kedvelői nagy élvezethez jutottak a **Vörös talár** műsorra vételével.

Halassy Mariskának volt benne elementáris sikere. Reális egyszerűségén, meggyőző közvetlenségén és természetességén keresztül áradó hatalmas drámai ereje a cselekmény viharának minden kitörését teljes értékűvé tudta valósítani.

Rubinyi Tibor néhány nagy vonallal kitérően fogta össze Etchepare tragikus, primitív alakját. Erő, nyugalom és kiváló színészi intelligencia van ebben a komoly, elmélyedő művészen. Beszéde külön elismerést érdemel.

László Gyula vizsgálóbírója természetességével, közvetlenségével és finom, részletező erejével hatott.

Életerős alakítást adott az ügyész rövid szerepében *Árkossy* Vilmos. Az irnok epizód-figuráját nagyszerű karakter humorral jelentékeny és egészséges tenni *Mátray* Jenő. Ki kell emelnünk *Zoltán* László biztosan jellemzett bürokrata főügyészét és *Heltay* Andor jól színezett képviselőjét.

Uj szinpadai szerzőt mutatott be a Csokonai színház *Márkus* Károlyban, a **Pardon... Fenség!** szerzőjében. Nem annyira bemutatás, mint inkább kóstoló ez az egyetlen jelenetbe komprimált kis darab. Kóstoló abból, hogy a szerző komoly lelki problémát és nem viccekre, táncokra, artista

trükkökre támaszkodó hatásokat keres az érvényesülésre. A jó alapötletet finoman élezett dialógusokban fejlesztette ki s ha egyetlen helyzetben is, de meg tudta adni azt a drámai feszültséget, amely már csak hivatott drámaíró sajátja.

Hogy mennyi van benne ebből a képességből s milyen hosszú utra elegendő mondanivalója van, azt további munkássága fogja eldönteni, amely elé rokonszenvvel, bátoritással nézünk.

A kitűnő interpretálásért a szerző hálás lehet *Helvey* Erzsinek, *Kardoss* Géának és *Rubinyi* Tibornak.

A bemutatóval együtt színrekerült *Pilangó kisasszony*-ról csak annyit, hogy *Csapó* Mária nagyon szépen mondta el a prologust. Megérdemelte érte az őszinte tapsvihart.

H A.

Egy vén színész feljegyzéseiből

(Folytatás.)

Világégés.

Kassán és Brassóban.

Faragó Ödön a legnemesebb ambícióktól vezéreltetve lett igazgató. Miután Komjáthy János kassai igazgatónak éveken át volt helyettese, főrendezője, a kassai színházra nyújtotta be pályázatát. Társulatát a vidék legjobb erőiből szervezte és kiegészítette friss, fiatal tehetségekkel, mint Somló József tenoristával, Schmidt Constanzia énekesnővel, Mátray bassistával. A nyár folyamán szorgalmasan dolgoztunk. Szétküldtük a tagoknak a szerepeket, azonkívül azokkal, akik Pesten tartózkodtak nap-nap mellett próbákat tartottunk Fara-

góék lakásán, a keleti pálaudvar egyik szárnyépületében. A munka a legszebb rendben folyt. Olyan komoly előkészületek folytak, mintha fővárosi színház lettünk volna.

Egy júliusi délutánra emlékszem. A rekkenő hőségben porfelhők kezdtek kavarni, szél keletkezett, majd dühöngő orkán, amelyet még nem értem, derékba törve ketté virágzó fákat, lerántva házak tetőit. Sirt, üvöltött, ordított a vihar s közbe vastag könnyecseppek hullottak a haragos égből. Végitélet, végitélet! Az lett belőle. S ott az ultimátum. Nagy plakátok jelentek meg a házfalakon. Népeinkhez! Azután mozgósítás. Megmozdultak a föld népei. Szerb, orosz, francia, angol, olasz, román sorba megüzenték a háborút.

Szép tervünknek egyszeribe vége lett. A megijedt színészek csoportokba verődve énekeltek kávéházban, vendéglőben. Vidéki társulatok feloszlottak, a színészek előzőnlötték a fővárost. Az igazgatók gyűléseztek s végre kisütötték a közkereseti társaság formáját, — aconsortiumot.

(Folyt. köv.)

Pesti Kálmán.

Szerkesztő: dr. HALASI ANDOR.

A szerkesztésért felel: dr. K.-szentmiklósi Nagy Zoltán

TÜZIFA

tölgy, bükk, és akác

hasábosan vagonkételekben, ölenként vagy aprítottan házhoz szállítva megrendelhető a

„TURUL” fakitermelő és értékesítő vállalatnál **Csapó-utca 8. szám**
Telefon: 639. szám. Fatelep
Ujvárosi-u. 5/c. Telefon 12-91.

Női és férfi kalapok gyártása
Piac-utca 63. szám alatt.

Szél
Gergely

Villamos

világítási berendezéseket felelőséggel és legjütányosabban készít

ifj. Nánássy Lajos

Péterfia-u. 37.

**Amerikai,
Angol,
Német
nyelvekből
20 koronaért
órákat adok!**

József király herceg-utca 60 szám

Vetőmag

nemesített Székács-buza, Hanna-árpa és Viktoria borsból őszi szállításra vagontételekben előjegyezhető

Szomjas Gusztáv
gazdaságánál
Tiszalök, Lajostanya.

ÉRTÉKEK, ÉRTÉKTÁRGYAK
érzésére

WERTHEIM BIZTONSÁGI
kézi vasszebrényeket ajánl

IFJ. LOSONCZI JÁNOS
Debreczen. Telefon 347.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban

Nyomatott a „Magyar Nemzeti Könyv- és Lapkiadó Vállalat” könyvnyomdájában Debreczenben, Piac-u. 59.

Kiss József

autó-motor- és gépműhelye elvállal bármily rendszerű gazdasági gép szakszerű javítását, malom és egyéb ipartelep berendezését, törött géprészek autogén hegesztését, lokomobílok magánjáróra való átalakítását. —0—



Debreczen, Erzsébet-utca 20. szám.

Dr Balla Gerő

műasztalos

csak **JÓ**
csak **SZÉP**
csak **SZOLID**
munkát szállít.

Rajzok és költségvetés díjmentesen. Vidékre is kimegy. ::

Debreczen, Török Bálint-u. 3.

**LOBLE H.
ECETGYARA**

Debreczen,
Szalkai-utca 5. sz.

Gebauer Károly és Tsa.

Debreczen legrégebb és legszolidabb temetkezési vállalata, a legjütányodabban rendez temetéseket helyben és vidéken, a legegyszerűbbtől a legsiszesebbig. Exhumál. Szállításokat eszközöl. Tisztviselőknek árengedmény.

Debreczen Kossuth-utca 2. (Városháza épület.)
Telefon nappal: 103. Telefon éjjel: 60.

**Hivatalos és magán
BÉLYEGZŐT**

24 óra alatt készít
a legolcsóbban

Debreceni Első Bélyegző-
gyár és könyvnyomda

Debreczen, Piac-u. 81. Telefon 6-53.

LEGOLCSÓBB

bevásárlási forrás, fűszer, csemegeárunkban

Vetéssy Károly

fűszerkereskedő

Belh'en-u. 36 (Telefon 10-81.)

Száraz tűzifa,

prima darabos és oltott mész, fedélcserép, gipsz, cement, téglák és kátránypapír mélyen leszállított áron beszerezhető

Bartha István telepén

Debreczen, Ispotály-utca 3/6.

Szirek András

uri és egyenruha szabósa.

Angol gyapjuszövetek és egyenruházati sapkák raktára
Szent-Anna-utca 1. szám.
Telefon: 509. szám.

HIT ÉS ÉLELET

Szerkesztőség: Hadházi-ut 12. szám.
Kiadóhivatal: Jókai-utca 8. szám.

Felelős szerkesztő: Révész Imre

Megjelenik minden vasárnap.
Egyes szám ára 3 korona.

Róm. lev. I. 17: „Az igaz ember hitből él.” Példabeszédek 14: „Az igazság felmagasztalja a nemzetet.”



Megnyugvás.

— Gerhardt Pál. —

- | | |
|---|--|
| <p>1. Légy csendes szívvel és békével
Életednek Istenében:
Ő bir örömmek bőségével,
Véle boldogulsz mindenben.
Ő kutföd és fényes napod,
Őtöle jön minden vigságod;
Légy csendes szívvel!</p> <p>2. Ő bir végetlen kegyelemmel,
Atyai szívvel van hozzánk;
Sehol sem sért minket semmivel,
Kegyelmes szemmel néz reánk;
S bárha keresztel látogat,
Kész segedelmével támogat:
Légy csendes szívvel!</p> <p>3. Ő hallja lelked óhajtásit,
Miket nem mersz elmondani;
Szivednek titkos sóhajtásit
Neki meg lehet vallani;
Tudja minden bánatidat
S bölcsen vezérli dolgaidat:
Légy csendes szívvel!</p> | <p>4. A segítség bár néha késik,
De b.zonnyal eljö végre;
A várakozás rosszul esik,
De majd válik idvességre;
Mi lassan jó: bizonyosabb,
Ami késik, kívánatosabb:
Légy csendes szívvel!</p> <p>5. Ne emésztődjél, ha ellenség
Rossz hirt költ rád hazugsággal;
Bár érjen csufság, keserűség,
Meggyőzheted azt jósággal;
Ha Isten a te oltalmad,
Embertől nem lehet ártalmad:
Légy csendes szívvel!</p> <p>6. Valamig mi e földön élünk,
Sokszor kereszt ér bennünket,
És amitől legjobban félünk,
Sorsunk gyakran azzal büntet;
A halál mindent elvégez,
Bajnak, bűnnek akkor vége lesz:
Légy csendes szívvel!</p> |
|---|--|

*

Uj énekeskönyvünk ezen 99. dicséretének nem az a szerzője, aki a szerzők jegyzékében jelezve van — a derék Füzesi József patai (Kolozs vm.?) ref. lelkipásztor legfőljebb csak a fordítója s bizony helyel-közzel tulságosan is szabad átírója lehetett — hanem Gerhardt Pál (1607—1676.) akinek a Szentlélek ihlette dalaiban eleddig a legmagasabbra szárnyalt a protestáns egyházi énekköltészet Gerhardt német lutheránus pap volt, ifjúsága és férfikora a legvéresebb európai háborúk idejére esett. De a harcok hiába zúgtak körülötte, a lelkében csodálatos békesség honolt. Lelkiismerete a Krisztus által ki volt békülve Istennel s ezért emberi arctól nem rettegett. Lelkiismerete parancsszavának engedelmesskedett akkor is, amikor — korának szük és homályos szelleméhez mérten — egyedül idvezítőnek tartotta a maga lutheránus hitvallását. Emiatt berlini pap korában éles ellentétbe került a református Hohenzollern-fejedelemmel, Frigyes Vilmossal, a nagy választóval, De inkább odadobta állását s három évig volt családjával együtt kenyér nélkül a jóemberei könyörödományára utalva, mintsen hogy meghazudtolja meggyőződését s elárulja egyházát és hitvallását. A kálvinistákat végképen nem szerette, maga mondá, hogy „quatales” (mint ilyeneket) még keresztyéneknek sem tartja őket. Ez bizonyára nem volt keresztyén beszéd és magatartás, ámde abban a szakgatott lelkü, szomorú korban a legjobb keresztyének is képesek voltak ilyesmire. Amit azonban Gerhardt így vétett a Krisztus lelke ellen, azt helyrehozta az ő szebbnél-szebb szent dalaival, amelyek közül formailag és tartalmilag akárhány tökéletes van. E dalokban ott van a Jézus Krisztus hite és a Jézus Krisztusban való hit a maga minden elpihentető erejével és minden vigaszadó világosságával, minden örömeivel, csendjével és bizodalomával. Tiszta és édes zengezetük immár három század óta csepegtet balzsamot a keresztyéni szívekre. Még pedig felekezeti különbség nélkül, mert Gerhardt Pálnak, a nagy felekezeti harcosnak épen a leg-szebb énekeit, azóta má. versenyt éneklük minden felekezeti evangéliumi keresztyének. Ugy is illik, hogy az igaz keresztyén emberből a halála után csak az maradjon fenn, az legyen élő érték és megszentelő erő, ami egyesítette más keresztyén testvéreivel, nem pedig az, ami elválasztotta tőlük. Ez az éneke a 2—3 legislegszebb közül való, (eredeti német

szövege így kezdődik: „Gib dich zufrieden und sei stille in dem Gotte deines Lebens“) az Istenben való megnyugvást párat an egyszerűséggel, igazsággal és gazdagsággal fejezi ki. Még a magyar szöveg is elég sikerülten adja vissza a hangulatát, ámbar sok helyet igen elnagyoltan fordít s az eredetinek 15 versszakából csak 6-ot ad, pedig a többi is megérdemelné, hogy ismerjük és énekeljük magyarul is. Megható, ha tudjuk, hogy ezt a zavartalan istenbízalmat lehelő dalát Gerhardt Pál épen az állástalanság és kenyértelenség leg-szomorubb napjaiban. 1667-ben költötte. — A daltam, amelyet Hintze Jakab berlini városi zenész 1686-ban szerzett, igen szépen alkalmazkodik a szöveghez, annak ugyformájához, mint tartalmához, amelyek egyébként (az eredetiben) művészi tökéletességgel fedik egymást. Erdélyi református testvéreink már 150 éve éneklék, illő, hogy most mi is megszeressük ezt a gyönyörűséges dalt, mely ma már, azt mondhatni, az egész keresztény világ közkinccse.

Egy elsüllyedt magyar világból

Dr. Révész Kálmán püspök ifjúkori emlékezései.

4. Egy nagy ember végnapjaiból.

Másodéves theologus voltam, midőn édesatyám hirtelen meghalt. Hirtelen, de nem váratlan, mert körülbelül két utolsó esztendeje életének, jobbára betegeskedésből állott. Különösen a halálát megelőző téli hónapokban súlyosbodott állapota. Mindig fázt, maga fűtött roppant erősen, s a csaknem izzó kályha mellett vastag téli köpenyegben ült. Lelke is gyakran elborult, kedélye elveszett. Egyes emberekről igen keserűen nyilatkozott. Én, egy ily alkalommal, bátor voltam megjegyezni: „Hiszen maga mondta édesapám, hogy mindenkit jó embernek kell tartani, míg csak az ellenkezőről meg nem győződünk“.

— Most már azt mondom fiam, hogy mindenkit gazembernek tartok, ha csak meg nem győz az ellenkezőről.

Ez csak egy buborék a keserűség tengeréből. Mert valósággal el volt atyám keseredve élte legutolsó idejében. Sem az egyházi, sem a politikai közállapotokkal nem volt megelégedve. Határozott elvek hajthatatlan embere volt, ki nem ösmerte az alkalmazkodást, a compromissumot, a megalkuvást, nem akarta elősmerni a szavazat-

többség döntését sem, elvi dolgokban. Álláspontja a készülő zsinattal szemben ismeretes. Nem lehet céloim azt bővebben tárgyalni, annál kevésbé megbírálni. Csak annyit mondok, hogy 1881. február 13-án bekövetkezett halála egy nagy katastrophának vette elejét.

*

Boldogult atyám legutolsó éveiben, talán 1879-ben történt, hogy a debreceni presbyteriumban felütötte a fejét a politikai pártoskodás. A választás alkalmával t. i. a legtöbb kormánypárti presbytert kihagyták s az ügyesen szervezett függetlenségi párt emberei jutottak diadalra, mégpedig, ha jól emlékszem, hektografizott szavazócédulák útján. Emiatt megtámadta a választást a másik párt, de nem az egyházmegyénél, mert ennek joghatóságát még akkor nem akarta elősmerni Debrecen, hanem az egyházkerületnél. A püspök, Révész Bálint bátyám, kiadta a kérdést tanulmányozás és véleményadás végett az egyházkerületi levéltárnoknak, édes apámnak. Következett az egyházkerületi közgyűlés napja, a főiskolai újépület dísztermében. A két karzat mondhatnám, szakadásig meg volt rakva, derék független civis atyánkfiaival, kiket a „tizedesek“ és „kapitányok“ tartottak rendben. Ez utóbbiak közül Rab Lászlóra határozottan emlékszem. Mi, nagy deákok, alig tudtunk néhányan a karzatra befurakodni.

Következett a debreceni ügy tárgyalása. A jegyző elreferálja a dolgot. Nagy csend, feszült érdeklődés... még a légyzugás is meghallátszik. A püspök megszólal: „Felkérem Révész Imre egyházker. levéltárnok urat, ki a kérdést tanulmány tárgyává tette, hogy véleményét adja elő“. Lőn erre nagy mozgás a karzaton. Civis atyánkfiai, egymás hátán szorongva nézték, lesték, hol van hát az ő kedves papjuk, aki nekik most igazságot fog szolgáltatni. Biztatta is őket Rab László: „No most, Imre bátyánk majd megmondja az igazat!“ Conticuere omnes, intentique ora tenebant...*)

*) Mindnyájan elhallgattak, arcukon feszült figyelemmel.

Révész Imre hatalmas alakja pedig felemelkedett a keleti karzat alól, ahol addig csendben, elvonulva ült. Pár lépéssel előbbre ment, hogy szabadabban beszélhessen. Nyomatékos, meggyőző előadásával elbeszélte a debreceni egyház és egyházmegye közti viszony egész lényegét és történeti fejlődését s beszédének végkövetkeztetése és záradéka ez volt: „A debreceni egyház, mint akármelyik más egyház, a debreceni egyházmegye hatósága alá tartozik, mindaddig, míg külön egyházmegyévé nem alakul, ami sok tekintetben kívánatos, sőt szükséges. Ennélfogva a tárgyalás alatti kérvény visszaadandó az illetőknek oly utasítással, hogy azt az illetékes helyre, az egyházmegyére nyujtsák be.“

Leirhatatlan volt e beszéd hatása a karzaton elhelyezett derék független atyafiakra. Szintén kedvük lett volna kedves papjokat megéjenezni, de a vezérek leintették őket. Ott ültek tehát csendben, hangtalanul, vezetőikre függesztvén tekintetüket, kérdeve, várva, hogy „hogyan is van hát ez a dolog?“ A vezérek pedig nem tudtak mást csinálni, mint amit ilyenkor a magyar ember csinál: a bajszokat huzgálták — lefelé.

Hamar véget ért a debreceni ügy tárgyalása. Visszaadtak az egészet az egyháznak, hogy intézze el maga, belkörüleg, ha nem tudná, akkor forduljon az egyházmegyéhez.

Az az elv pedig, [amit Révész Imre ekkor, debreceni pap lévén, egész leplezetlenséggel kimondott, csak most, 22 esztendő múltán kezd érvényesülni. Mikor jut diadalra? azt ma még nehéz lenne megmondani.

*

5. A könyvtár.

Édes apám nagy könyvtára meglehetősen rendezetlen állapotban maradt reám. Nem volt róla egyetlen sor jegyzék, vagy katalógus. A boldogult, ritka memóriájával, a nagy tömegben is hamar megtalálta a keresett könyveket, magam is meglehetősen jártasságot szereztem már a nagy könyvtárban mindazáltal belátam, hogy itt legelső teendő egy

rendszeres katalógus készítése. Hozzá is fogtam a dologhoz, minden egyes könyv megfordult a kezemen, cédulát kapott s a cédulák alapján, több hónapi megfeszített munka után készen volt a nagy betürendes katalógus, míg a cédulákat szakok szerint csoportosítottam. Ekép volt nekem az időben egyetemes és szakjegyzékem könyvtáramról, melynek rendezéséről a magyarországi könyvtárak statisztikájának szerkesztője, György Aladár is, nagy elismeréssel nyilatkozott.

A magamén kívül sokat foglalkoztam még boldogult Lugossy József bátyám könyvtárával, illetőleg hungarikumaival is s az ő vezetése mellett meglehetősen bibliographiai képzettségre tettem szert. Ez időben történt, hogy boldogult Szilágyi Sándor, az egyetemi könyvtár igazgatója, atyámnak jó barátja, nekem pedig élte végéig, egyik legőszintébb jóakaróm, erősen hívott, hogy lépjek az egyetemi könyvtár kötelékébe gyakornoknak.

Megvallom, sok időbe került, míg végleg elhatároztam, hogy megmaradok Debrecenben a teológiai pályán. A bibliographiával azonban azóta is nagy előszeretettel foglalkozom, amikor lehet.

Jó atyám könyvtárának együtt-és fenntartása, igen sok áldozatomba került. A lelkészlakról elhurcolkodván, éveken át külön szobát béreltem a könyvtár számára, még akkor is, mikor már pápai tanár lettem, mert az időben reméltem, hogy Debrecenbe visszajutok. Majd mikor ez az eshetőség elmúlt, Debrecenből Pápára, innen pedig Kassára szállítottam könyvtáramat, mely most már a kassai egyháztanács generozitásából igen jó és alkalmas helyen talált nyugodalmat. A kassai egyháztanács ugyanis egy addig bérbe adott lakosztályt, könyvtáram elhelyezhetése végett rendelkezésemre adott. Igyekeztem és igyekszem azóta is megfelelőleg kiegészíteni és növelni könyvtáramat, melynek együttmaradása és fenntartása egyáltalában nem magánérdek. Míg élek, feltétlenül fenntartom; remélem, hogy azontulra is sikerül biztosítani együttartását és fennmaradását annak a könyv-

tárnak, mely a magyar ref. egyház és irodalom történetére s közelebről Debrecenre nézve különleges jelentőséggel bír és igen sok olyan dolgot is tartalmaz, ami másutt aligha található fel.

(Folyt. köv.)

Belmisszió és egyház

A legbölcsebb és legkálvinistább szó ebben a kérdésben.

„Már csak azért is, hogy véget vessünk minden vitának a „belmisszió“ jogosultságát, vagy szükségtelenségét illetőleg, de főképpen a magunk öntudatának a tisztázása végett legyen szabad javasolnunk, hogy egyszersmindenkorra szoritassék háttérbe a „belmisszió“ jelszava. Nem akarunk mi mást, mint komoly, következetes, öntudatos református keresztyén egyházi életet. Azt akarjuk, hogy ebben a mi egyházunkban tisztán hirdettessék és hatalmasan érvényesüljön az Evangélium; hogy az egyház minden tagja életében ez az Evangélium legyen a megtapasztalt megújulás és megtisztulás forrása; hogy az egyház tagjai testvéri közösségben egymást segítve igyekezzenek a gyakorlatban is megbizonyítani keresztyén jellemüket, hogy az egyház minden tagja hozzájáruljon tehetségéhez mért lelkes munkával az Isten lelki házának építéséhez s abban a kicsinyektől kezdve a csonkabonkákig mindenki, aki gondozó és segítő szeretetre szorul, megtalálja azt az Isten munkálkodó kegyelméből. Azt akarjuk, hogy a keresztyénségünk ne maradjon régiektől eltanult gesztus, ami a templomban még valahogy imponál, de annak ajtaján kívül már neveltséges; hanem legyen élet és hatalom, amely a valóságos világban, az emberek tényleges életében bizonyítja meg Istennek királyságát. Ezt akarjuk. Ami ehez szükséges munka, intézmény, szervezkedés, azt is természetesen mind vállaljuk, tanuljuk, gyakoroljuk és terjesztjük. De mindez nem az egyházi élethez hozzájáruló plusz a szemünkben, hanem magának az egyházi életnek a gazdagodása, módosulása, modernizálódása, mint ahogy min-

dig alkalmazkodni és változni fog, a szükségekhez képest az, ami él. Ha majd mindez megvalósult — sőt talán már miközben mindez megvalósul: a megújódott egyházi élet alapján lehetséges lesz beszélni „belmisszióról“ a szó igazi értelmében. Akkor már nem a keresztyén gyülekezetnek leg-elemibb, önépítő életfunkcióit fogjuk érteni alatta, hanem valami sajátosat és meghatározottat: a keresztyén egyháznak a gyülekezetein kívül élők, a hozzája nem tartozók, de mégis külsőleg vele egy országban élők között végzendő terjeszkedési munkáját. „Belmisszió“, a szó igazi értelmében, az életerős, hódítani is bíró egyházi élet erőfölöslege, a „külmisszióval“, édes testvérevel együtt. Ennek is elhozza Isten az idejét. Ma még Isten nem „missziót“ biz ránk. Ma a „vocatio“ tavaszi idejét éljük a dermedt tél után. Majd, ha a hívó szót megértette az egész egyház és a test, a világ és az ördög öleléséből kibontakozva visszatért Urához és Megváltójához, akkor elindulhatunk a küldetés parancsszavával a hatalmas nyári és őszi termékenység felé a mi magyar földünkön és mind a világnak széleig. Addig legyen élő hitünk Istenben, égjen a szívünkben a Krisztus szerelme, imádkozzunk bizodalommal, tegyünk bizonyosat bátran, szolgáljunk a szeretet türelmével, — de anélkül, hogy mindezt, — „belmissziónak“ neveznök. Ez egyszerűen: keresztyénség“.

Victor János (a Reformáció 1922. évi 2. számában.)

Könyvek, lapok, irások.

Holland-magyar kálvinista könyvtár. (Szerkeszti: Dr. Sebestyén Jenő református teológiai tanár Budapesten). Ez a könyvtár abból a pénzből indult meg, amelyet Dr. Sebestyén Jenő budapesti református teológiai tanár, a Kálvinista Szemle felelős szerkesztője, 1921 január és február hónapjában tartott hollandiai körutja alkalmával gyűjtött. A pénztulnyomó részben a holland u. n. szigorubb református egyház (Ge-

reformeerde Kerk) hivei adták össze azzal az óhajással, hogy abból komoly, igazi református szellemű s főleg holland munkák adassanak ki magyar nyelven. Meg kellett tehát indítani a holland és egyéb külföldi református munkák lefordítását. Örömmel jelentjük, hogy a fordítók, mind a legkiválóbb erők, már eddig is derekasan dolgoztak. Eddig, 1922 elején, a következő kiadványaink jelentek meg: I. Dr. Kuyper A.: A kálvinizmus lényege. II. kiad. A szerző arcképével. Fordították: Csürös József és Czegléd Sándor. Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta Dr. Sebestyén Jenő. 260 oldal. Ára 66 korona. II. Dr. Doumergue E.: Művészet és érzelem Kálvinnál és a kálvinizmusban. Fordította: Dr. Révész Imre. 98 oldal. Ára 44 korona. III. Dr. Bavinck H.: A modern morál. Fordította: Dr. Nagy Zsigmond. 48 oldal. Ára 22 korona. Ezenkívül a következő munkák kiadása van előkészületben: William Hastie: A református teológia alapvető elvei. Fordította: Budai Gergely. Dr. Kuyper A.: A biblia nőalakjai. Fordította: Dr. Nagy Zsigmond. W. Heyns grand-rapidsi (Amerika) ref. theol. tanár: Református dogmatika. Fordította: Galambos Zoltán. Dr. Kuyper A.: A kálvinizmus politikai jelentősége. Fordította: Miklós Ödön. Dr. H. Bavinck: A pedagógia alapelvei, főleg ref. keresztyén szempontból. Fordította: Marton János. — Ez tervezett kiadványaink első részlete. A többiekéről később emlékezünk meg. Mint tervet bejelentjük, hogy eltökélt szándékunk az is, miszerint a Czegléd Sándor győri lelkész által megnyitott egyháztörténelmi jelentőségűvé vált uton tovább haladva, folytatjuk Kálvin műveinek és első sorban is kommentárjainak kiadását. Ezenkívül kiadásra kerül még egész sereg apróbb füzet, amelyek mind a keresztyénség egy-egy kérdését tárgyalják tiszta

református elvi megvilágításban. A már megjelent három kiváló műről röviden ennyit: Kuyper klasszikus műve *nélkülözhetetlen* minden művelt és öntudatos magyar kálvinista számára. Új kiadását a világhírű néhai szerző egyik kiváló leányának, Henriette-nek előszava teszi vonzóbbá és Sebestyén Jenő értékes jegyzetei használhatóbbá. — *Doumergue*-nek, a világhírű Kálvin-tudósnak, műve filigrán szépségekben gazdag. Szerzője ma a genfi reformátor életének, műveinek, lelki világának és a kálvinizmus egész történelmének versenyen kívül álló legelső ismerője, aki már fél évszázada buvárolja Kálvint és kutatásainak eredményét hatalmas folió-kötetek egész során kívül apróbb, nemesen népszerű, laikusoknak szóló pompás dolgozatokban is közzétette. Ezen apróbb remekei közül egy ez a most magyar fordításban megjelenő műve, amely a leghitelesebb történelmi adatok egész arzenáljával, de egyszersmind ellenállhatatlan, ragyogó francia szellemességgel bizonyítja be, hogy az igazi, a nagy művészet és a kálvinizmus nemcsak megférnek egymással, de ez amannak a leghatalmasabb inspirálója is. Együttal a Kálvin lelki életébe is megragadóan mély bepillantást nyújt. Ezt a nagyszerű könyvet minden művelt magyar kálvinistának mohón kell keresnie és a lelke tartalmává fölszívnia! — Végül *Bavinck* műve korunk erkölcsi gondolkodásának kritikáját tárja elénk mesteri összefoglalásban. Aki igazi református szempontból akarja látni és megítélni az egész modern erkölcsi gondolkodást, az olvassa és tanulmányozza Dr. Bavinck könyvét. Bámulatra méltó egyszerűséggel, kristálytisza stílusban vezet végig bennünket a nagy kálvinista theologus a főbb erkölcsi problémák világán, hogy mindenütt kimutassa a keresztyén és a modern erkölcs gondolatai között levő mélyreható

és döntő különbséget. Ez a könyv oly egyetemes keresztyén szempontok szerint van megírva, hogy gyönyörűséggel olvashatják azt az összes keresztyének. Azonkívül gazdag tárháza a mély gondolatoknak, amelyre a keresztyénség védelmében lépten-nyomon szükségünk van. — E kötetek állandóan raktáron vannak a debreceni **Méliusz** könyvkereskedésben.

S. H. S. Református Árvaházi Naptár az 1922-ik közönséges évre. Szerkeszti: Ágoston Sándor, Kiadja a Magvető irat-terjesztése. I. évfolyam. Ujverbász 1921. 8^o, 64 lap. Gazdag tartalmu, ügyesen összeállított kis naptár, örömmel látjuk benne a református és magyar öntudat egyik igen alkalmas élesztőjét a jugoszláv igába jutott részeken. Hiteles egyházi névtárából megújuló fájdalommal olvassuk, hogy „*az S. H. S. királyság területén levő református keresztyén egyház*“ kebelébe tartozóan baranyai, bácskai, bánáti és horvát-szlavonországi ref. anyagyházközségekszámszerint 51-en, ezenkívül két társ-, egy leány- és két fiókegyházközség szakított ki a magyar ref. egyházegyetem 350 éves anyai testéből. Ez ötvenhat gyülekezetből 15-nek az istentiszteleti nyelve német, egynek (Tordince) *horváth*, egynek, az uljaniki fiókegyháznak *cseh*, a többié magyar. Egy érdekes kis egyházi Babel ez tehát, mely azonban a legjobb uton van arrafelé, hogy összekötő kapcsa a közös, nagy terhek sulya alatt mélyebben megértett, megújító és megvilágosító evangélium legyen.

Felelős kiadó Dr. R.-Szentmiklósi Nagy Zoltán

**GYÁSZ- ÉS ALKALMI RUHÁKAT SZÉ-
PEN ÉS LEGOLCSÓBBAN
FEST!**

TISZTIT!

LENGYEL

Csapó-utca 95.

Szébhényi-utca 18.

Nyomatott a Magyar Nemzeti Könyv- és Lapkiadóvállalat könyvnyomdájában, Debrecen, Piac-utca 59. sz. Telefon 348